

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HÖRAN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

SJUTTIOÅRINGEN PÅ CHRISTINEHOLM.

PÅ DET GAMLA Wachtmeisterska fideikommisset Christineholm i Södermanland firades nyligen en sällsynt stämningsfull fest, i det dess folkära härskarinna på sin 70-årsdag då hyllades af släkt och underhafvande med sång af skolbarnen, fackeltåg och all hjärtans glädje. Till den korta

men varmt kända biografiska text af en den ädla gamla närstående, som vi här nedan bringa, ha vi nöjet föga dels en reproduktion efter ett intagande ungdoms-porträtt, utfördt vid 20 års ålder i Bern, dels en bild tagen för några år sedan, men ännu mycket liknande den ståtliga och raska åldringen.

ÄNKEGREFVINNAN MALLA WACHTMEISTER, född Bennet, hör icke till de personer, hvilkas namn trängt till en större allmänhet i vårt land. Hennes ädla verksamhet har icke varit af den arten; hennes värld har varit hemmet och de många underlydande på Christineholms gods med dess utgårdar. Meddelaren af dessa rader, som haft lyckan att under några år i viss mening tillhöra det hemmet, kan aldrig glömma, huru grefvinnan Wachtmeister fostrade sina nio barn. Det finns i läseböcker för våra skolor en berättelse med öfverskrift "De två fruarna". Den ena af dem, prydd med juveler och smycken i mängd, kommer en dag på besök till den andra i hennes hem. Sedan den främmande frun visat sina dyrbarheter och skatter, ber hon den andra att jämväl visa sina. Denna kallar då in sina barn och säger: "Dessa mina barn äro mina skatter." Bilden af den senare frun tecknar så kort och träffande grefvinnan Wachtmeister som moder. Det har alltid legat något så särskildt soligt och varmt öfver hennes väsen, och hon äger denna ljusa syn på lifvet, som kännetecknar en ädel personlighet och gärna

sätter sin prägel på omgifningen. — Men hennes omtanke och varma hjärta ha alltid omfattat äfven det mycket stora antalet underlydande på godset. Ingen, som troget tjänat på gården, har behöft sakna hennes hjälp vid sjukdom, nöd eller på ålderdomen. Den gamle uttjante kusken eller rättaren eller statkarlen har sitt hem och sitt underhåll, och de välsigna sin "goda grefvinna". Hvarje jul anordnar hon på samtliga till godset hörande gårdar fester för barnen, som då undfägnas på bästa sätt. I samma anda styrde hennes år 1889

CHRISTINEHOLM.

af lidne make, ledamoten af riksdagens 1:sta kammare greve Fredrik Wachtmeister, och den son, som nu förestår egendomarnas förvaltning, uppehåller i allt de från föräldrarna ärfda, goda traditionerna.

Grefvinnan Wachtmeister har icke varit skönad från sorg. Äldste sonen, en ovanligt rikt utrustad yngling, dog år 1877 som elev i 7:de klassen vid Nyköpings läroverk, där föräldrarna genom ett stipendium hugfäst hans minne. Utom förlusten af make och son hafva äfven andra sorger och pröfningar mött på hennes lefnadsväg, men hon kan å andra sidan vid tanke på gången tid skåda ljusa dagar: rik välsignelse och mycken glädje, som hon fått upplefva.

När den 28:de oktober "grefvinnan på Christineholm", omgifven af barn och barnbarn och hyllad på flera sätt, firade sin 70-års högtidsdag, då var det många, många, både gamla och unga, hvilkas hjärtan förer. adé sig i denna önskan: "Gud signe den goda grefvinnan!"

A. G. H.

På Lützen-dagen.

DÅR STRED ett folk, där slets ett land
i stycken af en omild hand
och vingad klo.

En oviss strid på lif och död,
där hatet flammade och sjöd
och mot hvars makt en skara bjöd
sin tro.

Från plats till plats den jagats bort.
Hvar strid om än så het och kort
betydde död.

I blod gick in hvar sorgens dag
med skam och nesa slag.
— Från nederlag till nederlag!
det ljud.

Då steg en sky med blodig front
på flammigt krigsröd horisont.

Den sträckte ut
sin svarta skuggas vingepar,
hvarunder lömskt försåt den bar,
och skuggan skynde solen klar
till slut.

Den steg mot norr, mot Sveriges kust,
och öfver svenska tegars must
dess mörker slog.

En stormvind ilade förbi — —

Det låg ett harmfult rop däri;
en hjälplös bön, ett jämmerskri
som dog.

Ett skri som täljde mer än tal
om förödmjukelser och kval
i eget land.

Ett smärtans rop om hjälp och stöd,
ett skri af bitterhet och nöd.
En bön om hjälp ur neslig död.

— En hand!

En hand! En hand, om fjärran från;
en Herrans valde Gideon
och viljas tolk!
En man i sorgen lika rak

Dikt af Hjalmar Wal-lander.

som hjältestor i stridens brak,
som förde an mot rättvis sak
sitt folk.

Och hjälten kom! En utvald man,
uti hvars själ en ljungeld brann,
som makten bröt.

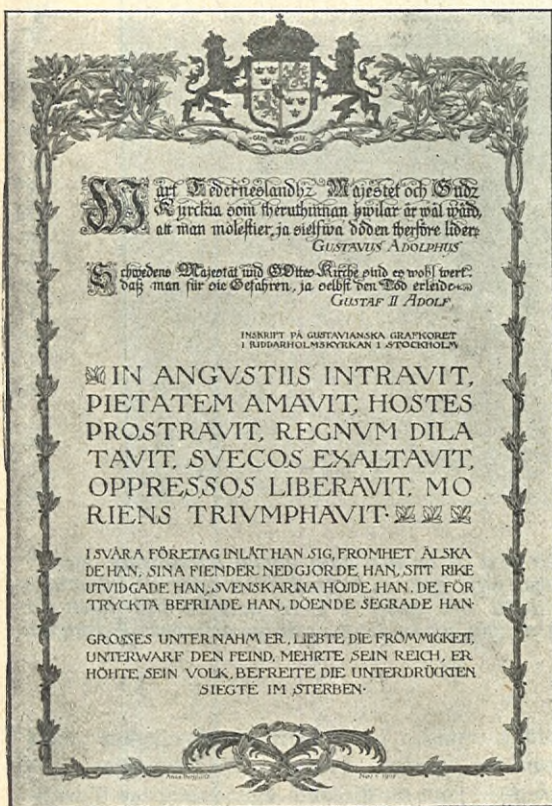
En Gideon, af Herran smord,
med segerklang i sina ord,
till sist sitt blod på Tysklands jord
han göt.

Då veko dimmorna och föll
det sista ok, som skaran höll
i black och band.

Då gick kring världens rund ett bud:
— Nu tystne alla hatets ljud.
Den man är död, som höjt med Gud
sin hand.

En solglimt genom töcknet skar,
och klart ett sken hans panna bar,
när skottet ljud.

Hans bön dog bort i stridens brus,
men blicken lyste vid och ljus,
och hem mot nord bar vindens sus
hans död.

W art Döderslandh: Mästet och Gud
Sjuckia och Herubinnan hvar är väl värd
at man molester, ja sieslva dden herfore ledere
GUSTAVUS ADOLPHUS

Schwedens Mästet und Gottes Kirche sind es wohl wert:
daß man für die Befahren, ja selbst den Tod erliden
GUSTAV II ADOLF

INSKRIFT PÅ GUSTAVIANSKA GRAFVORDET
I RIDDARHOLMSKYRKAN I STOCKHOLM

IN ANGVSTIIS INTRAVIT,
PIETATEM AMAVIT, HOSTES
PROSTRAVIT, REGNUM DILA
TAVIT, SVECOS EXALTAVIT,
OPPRESSOS LIBERAVIT, MO
RIENS TRIVMPHAVIT

I SVÅRA FÖRETAG INLÄT HAN SIG, FROMHET ALSKA
DE HAN, SINA FIENDER NEDGJORDE HAN, SITT RIKE
UTVIDGADE HAN, SVENSKARNA HÖJDE HAN, DE FÖR
TRYCKTA BEFRIADE HAN, DOENDE SEGRADE HAN

GRÖSSES UNTERNAHM ER, LIEBTE DIE FRÖMMIGKEIT,
UNTERWARF DEN FEIND, MEHRTE SEIN REICH, ER
HÖHTE SEIN VOLK, BEFREITE DIE UNTERDRÜCKTEN
SIEGTE IM STERBEN

Våra bilder härofvän

återge den minnesadress med åtföljande krans, som
den 6 dennes från Sveriges högre flickskolor nedlades
i Gustaf Adolfskapellet vid Lützen, samt den klocka,
som upphängts i samma kapell.

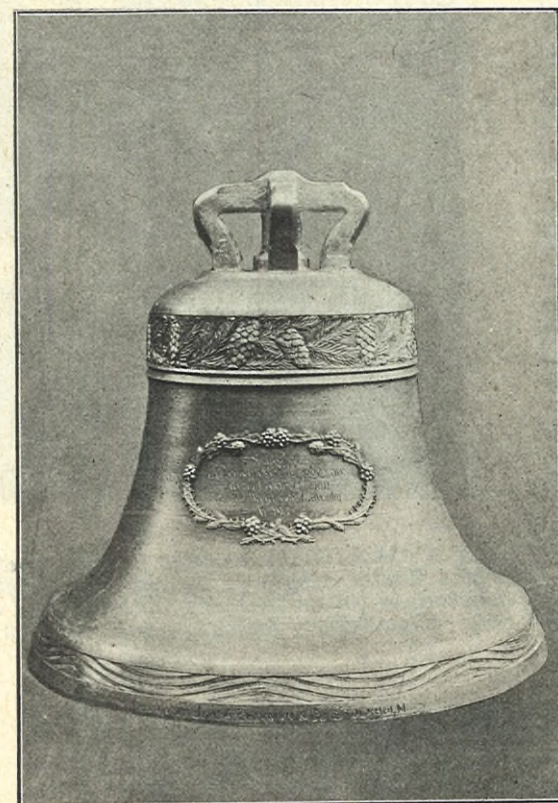
I början af oktober månad detta år utsände skol-
föreståndarinnan fröken Aurore Pihl i Norrköping ett
cirkulär till Sveriges högre flickskolor med uppmaning
till skolorna att insamla medel till en krans, som skulle
sändas till Lützen den 6 november — den dag då det
af vår nyligen aflidne mecenat konsul Ekman uppförda
kapellet skulle invigas. Uppropet var icke förgäfvat;
med hvilken sympati det omfattades visas bäst däraf,
att insamlingen uppgått till något öfver 1,500 kr.
Med kransen sändes äfven en minnestafva att
förvaras i kapellet. Kransar vissna ju så fort;
taflan skulle vara liksom en krans, som icke vissnar.
Den skall äfven i kommande tider vittna om, huru
svenska skolflickor den 6 november 1907 ville hylla

sin hjältekonung, honom som också var en af den sven-
ska odlingens stormän. Till Gustaf Adolfsföreningen
öfverlämnas dessutom öfverskottet af insamlingen,
1,200 kr. i svenskt guld.

För att öfvervara högtidligheterna vid Lützen ha
afrest fröken Aurore Pihl från Norrköping samt frök-
narna Lilly Engström och Maria Lodin från Stockholm.
Skolornas krans bars i processionen af tre unga flickor
från skolor i Stockholm, Göteborg och Norrköping.

Den textade pergamentstaflan är utförd af fröken
Anna Berglund och den ståtliga kransen bunden i
Billströms blomsterhandel i Stockholm. Det välkända
Beckmanska klockgjuteriet i Stockholm är mästare för
den präktiga kapellklockan, som har följande inskriptioner:
"Skänkt af Lützenkapellets uppbyggare konsul Os-
car Ekman och hans maka, född Lavonius, år 1907. —
Gjuten af Joh. A. Beckman & Co i Stockholm."

"O, land, land, land, hör Herrens ord." Jer. 22: 29.

När ni härnäst köper sko-
don begär då att få se

Victoria
kängor

Profva dem och öfvertyga Eder att de göra
skäl för namnet

"Damernas favorit".

VICTORIA-kängor säljas i finare skoaffä-
rer öfverallt — i alla moderna färger och
skinnsorter, till populära priser och tillver-
kas af Ludvig Traugott, Stockholm.

Prenumerera oför-
töfvadt på

BARNGARDEROBEN

alla mödrars ovärderliga
skatt och hjälpreda

En afton hos
Jane
Gernandt-Claine

JAG BJUDER dig på en förtjusande nittio-åring, hade Jane Gernandt-Claine sagt, då hon inbjöd mig till en middag i hennes mors hem. En nittioårig dam, som inte bara ser och hör förträffligt och promenerar ensam på gatorna, utan också är så liflig, så varmt känslig och intagande som trots någon ungdom.

Hon var i sanning intagande, den gamla damen. Ett rörligt, liffullt ansikte under det silfverhvita håret, ett gladt och hjärtevarmt leende och på samma gång öfver det hela ålderdomens stilla, blida ro.

Hon var farmor till en ung fru i sällskapet, och "farmor" kallades hon också af alla de andra, det tyckte hon bäst om, och det namnet passade henne så godt.

Världen är ganska liten, det kan inte förnekas, och i vårt kära land är det ovedersägligen så, att "alla människor känna alla människor", men det var i alla fall en stor ömsesidig öfverraskning, när vi upptäckte — "farmor" och jag — att hon mycket väl känt min morfar, min morfars mor och min morfars farmor. Hon kunde berätta små anekdoter om dem allihop.

— Jag var allt en yrhätta, när jag var ung, sade "farmor" och ruskade på hufvudet och log helt skälmaktigt. När jag skulle spinna och det blef små tottar bomull öfver, så gömde jag dem i spinrocken — stoppade in dem i hålet — men den gamla frun — det var din morfars farmor det, min lilla vän, — hon hade skarpa ögon, hon upptäckte bomullstussarne, plockade fram dem och sade: Spinn du alltihop, min flicka lilla!

Vi höllo på att betrakta fotografier från Baku, tagna under skräckdagarna år 1905 — denna hemska tid af massakrer och mordbrand, då Jane Gernandt-Claine hjältemodigt stannade vid sin makes sida. Nu pekade hon på bilderna och berättade:

— Det där är en flock mördade armenier — man har bara sopat ihop deras lik i en hög på gatan, man gjorde just inte många omständigheter med dem! Där äro några människor, som blifvit innebrända nere i sin källare, där de tagit sin tillflykt, tatarerna tände eld på deras hus. De brukade hålla petroleum öfver husen, de odjuren, och så tände de på. Och mordlusten lyste röd ur deras ögon... men det var ryska officerare, som kommenderade dem. "Det där huset skall brinna, där bor miss-hagligt folk. —

Det där huset ska ni låta bli." — Vi hörde det själfva. Och från guvernören utgick alltihop. Han var själfva öfverdjärfvuln... Vi sågo hur han likgiltigt ryckte på axlarna, då en mor och hennes dotter på sinaknän tiggde honom om att skydda deras hus. De båda två innebrändes sedan — — Ja, han blef ju mördad sedan,

"FARMOR".

guvernören... Se här, detta var Bakus skönaste kvinna... Det var en ohygglig fotografi: ett förkolnadt lik med ett hemskt grindande hufvud.

Just som vi voro inne i dessa upprörande blodiga minnen, kom någon in från det angränsande rummet, där nu "farmor" satt med några af de andra gästerna.

— Farmor har lofvat sjunga för oss!

De strökos bort med ens, de dystra intrycken och minnena; de blefvo helt förgättna, när "farmor" kom in, leende, blid och rar. Hon satte sig i soffan, och så sade hon:

— Ja, nu skall jag sjunga för er en gammal bonnalåt, som jag hörde af min mor för nära åttio år se'n. Och inte vet jag om det är någon annan, som kan den ramsan numera. Och så sjöng hon:

— Och när nu alla de voro mätta och värden själf, så blef de rasande och börja' träta med värden själf om Sven Andersson och Gösta Kungarsson och Kasper Spilleman och Janne Fästerman och Knut i Hultaby och Ola Svenssa och Kristi Smidskol och Britta Bengtsa och Hans i Saxtorp och Sigrid Månstorp och Niklas Örn.

Att höra en nittioåring sjunga — det skulle väl alltid kunna ha sitt intresse. Men att höra en stämma ännu så klar midt i sin ålderdomliga sprödhed — det var förunderligt. Och så att se det muntra minspelet, det hurtiga spjufverkaktiga leendet, som tycktes titta fram ur alla de tusen små fina rynkorna i det fina lilla ansiktet, medan den gamla ramsans många namn snabbt trillade fram likt ärter i en skål.

Naturligtvis bådo vi att få höra flere visor. Och det fingo vi också.

— Det här är en gammal danslek, sade "farmor". Den sjöngo vi, medan vi dansade i ring.

Och röda rosor, de pryda buskarna gröna,
och röda kinder, de pryda flickorna sköna.
Och ta i hand, min söta vän, låt oss nappas!
Och jag ska heta far,
och du ska heta mor,
du sköna, täcka lilla piga!

— Och det här är en liten kärleksvisa.

Och farmor myste så mildt, medan hon sjöng:

Hollands damast, triumfant piga, dräng ska stå på tå,
skall du få till kläder, göra allt hvad de förmå, —
du skall blifva så galant kan du mer begära,
trots som våra fäder; lilla, lilla kära?

— Och det här är en annan liten visa:

Hei, Zwei, Vill du inte ha mej,
så får du mej, får du låta va' mej!
Och får du mej, Nog får jag den som
nog står du dej. vill ha mej!

Så sjöng farmor en lustig variant af den gamla visan "Rida ranka".

Rida, rida ranka, med silkeshvita västar
hästen heter Blanka, och svartbruna hästar,
hvert ska vi rida? och hvita peruker
Rida sta och fria och röda näsdukar;
till en liten piga, galanta voro de,
Men när vi kom fram, galanta voro de!
så var där ingen hemma Och Anna Helleman
mer än två gamla hundar och Brita Åman på bruket
och bofven bof! och Anders Rustfält i fly-
Och hästen slog den pi- gans kull, gand' fläng,
så pigan for i diket. de studsas efter med guld-
Och hundarna skälla gehäng
och portarna smälla, uti smörjan.
och här komma friare

— Så brukade vi sjunga en danslek, som hette "Bro bro breia", sade farmor. Den ha ni kanske också lekt?

Jo, det hade vi ju alla. Men när så farmor sjöng visan, befanns det att den, under de

Brud- & Bröllops-

sidentyger, i hvitt, svart och kulört, sista nyheter
ouppnådt urval från 90 öre till kr. 13 pr mtr.
Sändes tull- & portofritt direkt till privata.
Profver omgående franko.

Schweizer & Co, Luzern S 5, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

decennier, som gått sedan farmor lekte den, blifvit betydligt stympad och meningslös. Så här sjöng farmor den:

Bro, bro breia,
broa ä' sönder!
Hvad fattas henne?
Stockar och stenar.
Alla kungens krigsmän
skola henne bygga.
Syster, syster Söderman,

stätt mig bi och släpp mig fram!

Nej, svarar syster,
dansa med dig lyster!
Du får inte slippa fram,
förrän du säger din kä-
restas namn.

SIGNE HEBBE.

sjutti år. Det var ingen mindre än Signe Hebbe. Rätt som det var, höjde hon sin stämma och sjöng, också hon, en gammal visa:

Det bodde fem finnar allt under en ö
för Juntuna järva —
de fäste sig en fästmö,
ja, det ska finnarna få ärfva!
Ärfve Junta, file kunta,
Mal en dans ifrån junt och till järva
Nyckle ja, sockle kunte, noe ja,
dansa docka, filika fra däjän.

Hon sjöng det med en stämma, hvars djupa, sonora klang åren ej förmått rå på och med en kraft, en schwung i föredraget, som kom oss att brista ut i entusiastiska handklappningar.

— Du måste teckna upp alla de här visorna, sade Jane till mig, det är något för dig, du som tycker om gamla visor.

Och farmor upprepade med stort tålmod sina visor, tills jag fått dem upptecknade.

— Vet farmor hvad, sade jag, nu skulle jag vilja be om farmors porträtt och sätta in både det och visorna i Idun.

— O ja, utbräst Jane, det vore roligt. Och hon skyndade att leta reda på ett porträtt af farmor, där hon stod leende och blid med hela famnen full af julklappar.

— Den bilden är så lik farmor, sade Jane, att komma och skänka något roligt och vackert... att ge och ge, det har varit farmors hela lif!

Men farmor protesterade lifligt emot tanken, att hennes porträtt skulle publiceras.

— Hvarför skulle väl jag komma in i Idun, sade hon.

— Att visa på en som vid nittio år är ung till sinnes, varmhjärtad och gladlynt, det kan väl löna mödan — svarade vi — i en tid, då så mången, hvilken har åtskilliga decennier mindre på nacken, är intetdera.

NITTIOSEX (96) % af befolkningen såväl barn som vuxna lida af tandröta. Orsaken till detta sorgliga förhållande är i de flesta fall:

FÖRSUMMAD skötsel af tänderna från tidigaste barndomen!

Använd därför redan från barndomen

Farmor var i alla fall envis. Men så föll Jane på knä och bad så vackert, så vackert, och *det* kunde farmor inte motstå.

— Nåja, porträttet få ni sätta in, om ni så vill, sade farmor, men namnet behöver ju inte sättas ut. Sätt bara "farmor"!

Så höll Jane ett litet föredrag om birmanskan.

Visste man inte förut att ett af Janes käraste minnen från hennes skiftesrika vandringsår är den birmanska kvinnan, så nog fick man det klart för sig nu, när man hörde henne på sitt poetiskt betagande språk och med smekande tonfall tala om denna den yttersta österns kvinna, som på ett så briljant sätt åskådliggör att man kan vara i högsta grad kvinnligt mjuk och graciös och på samma gång en kraftig, själfständig personlighet. Janes ögon strålade ännu klarare än vanligt, när hon talade om sin älskade birmanska.

Men när den vackra och innehållsrika lilla festen var slut, när gästerna började taga afsked af den vänliga värdinnan, då sade Jane och jag till hvarandra:

— Männtro *vi* kunna skänka ett helt sällskap en glad afton, när vi bli sjutti eller nitti år! *Det* kan vi nog inte!

ANNA MARIA ROOS.

Kvinnorna på skolbänken.

DEN RÖDA VAGNEN, som ramlade af upp för Roslagsgatan vid 7-tiden på aftonen, var full ut på plattformen af damer. Jag trodde mig kunna gissa till deras mål och stärktes i min öfvertygelse, då jag bland passagerarna igenkände ett par af dem, som alltid äro med, då det gäller kvinnosaksintressen, som ha en sällsynt och lycklig förmåga att mångdubbla sin personlighet, att tänja sin tid ut i det omöjliga och på så sätt öfverskylla en myckenhet seg indifferentism hos sina medsystrar. Hvad som för öfrigt alltid är de intresserades och vaknas gemensamma lott.

Min gissning var riktig: vid Realläroverket stor afstigning. Aulan börjar fyllas, det är lärjungar, som ta plats på träbänkarna, nu som hvarje morgon, då det ringer till andakt, men lärjungarna äro nu af en annan typ och, förmodar jag, betydligt mera andaktsfulla.

Jag kommer in, fast jag egentligen inte hör hit, som journalister bruka och får plats på en af de halfcirkelformade bänkarna längre bort, där leden börja glesna af.

Idel kvinnor och i allmänhet intressanta typer. Bredvid mig på bänken har jag en af våra nyaste författarinnor, för Iduns läsare icke

obekant, hon är här som gäst och åskådare och sitter och studerar hvad som borde vara, säger hon, en utvald samling af Stockholms kvinnointelligens. Här ser man också dem, hvarom jag nyss talat, ledarna, de outtröttliga, de alltid pålitliga, allestädes närvarande, men därjämte så många nya, som ryckt upp i leden. Närmast talarestolen vid pulpeten sitta med anteckningsböcker och pennor i beredskap eleverna, de som delta i samhällslärokursernas öfningstimmar. Det är hufvudsakligen helt unga flickor; man betraktar dem med intresse, detta är ju den nya kvinnotypen, tänker man, samhällskvinnan, medborgarinnan, hon som skall visa hvad bruk vi göra af friheten, makten och härligheten, då vi få den. Man skulle velat se dem litet friskare kanske och med varmare hälsofärg öfver lag, men de äro präktiga lika fullt, med sina intelligent ögon och det gemensamma draget af energi vid munnen. Typen har naturligtvis sina karrikatyror med i samlingen med gammalfärdade ansikten, hvilkas skärpa icke rättfärdigas af åren, och ostentativ oskönhet i klädsel och hållning, men i allmänhet konstaterar man en kvinnlighet, fast af ett annat slag än den, som talar ur en med kärleksfullt intresse komponerad hösttoalet, "*der-nier cri*". För öfrigt, sådana synas äfven bland åhörarleden, där kommer en sidenprasslande mondaine med brokiga fjäderhvirflar i jättehatt och slår sig ned bredvid två unga arbeterskor i den enklaste gråsparfsuniform. Bakom dem igen två arbetarhustrur och ännu litet längre bort en svartklädd, äldre dam, en mormortyp med kapotthatt på det hvita håret. Bör hon icke minnas sin egen ungdoms flickpension med *j'aime, tu aimes* och silkessöm i sybågar och förvånas öfver den nya generation, som redan hunnit så mycket och vill hinna ännu mera?

Aftonens förhandlingar skola nu börja, två herrar ha infunnit sig och flere blir det icke. Det är friherre Palmstierna, ledaren af dessa kurser i samhällslära, hvilkas program Idun nyligen refererat, samt lektor Ottelin, som skall vara inledare vid aftonens diskussion. Friherre Palmstierna, som tyckes känna sig ofantligt hemmastadd med sin något heterogena lärjungaskara, förklarar att ordförande skall väljas för aftonen och hur det skall gå till. Några namn och afsägelser, och så kommer en ung dam af den nyss beskrifna typen fram och tar modigt ordförandeplatsen och klubban. Ordföranden har nog aldrig varit ordförande förr och gör ibland små afvikelser från de snörräta formernas väg, men det betyder ingenting, ty detta är en lektion och gör man fel, blir man rättad och tar om det, och nästa gång blir det rätt.

Inledaren håller ett briljant föredrag om önskemålen vid folkbildningsarbetet, ett prof på föredragskonst, som alla dessa blifvande talare böra ha nytta af. När han slutat, blir det ett förberedande hviskningssus öfver hela lokalen, men ingen vill börja. Så blir det då kursledaren, som får sätta saken i gång med en kritik af inledarens påståenden, för att visa hur en sådan kritik bör byggas och ta sig ut. Sedan bli de då modigare, hvilket kanske icke vill säga så mycket, ty man hör, hur rösterna vibrera, och tankegången svindlar. Satserna ramla öfver hvarandra, styckevis endast efter-satser och därpå alla hufvudsatserna på en gång. Men det tar sig. En och annan ung flicka med anteckningsboken i skälfvande händer, en nybörjare, som kanske för första gången står inför ett auditorium, sköter sig riktigt duktigt, fast man nog blir litet nervös af hennes nervositet. Kommer så den tränade talarinnan, och det blir genast tankelugn och nervhvila och reda i saken.

När diskussionen så är slut, gör friherre

Palmstjerna på sitt eleganta sätt en liten kritik af kritiken, varnar för de fällor, i hvilka en ovan talare lätt fastnar vid en diskussion, och påpekar de hufvudregler, som böra följas.

Det som nu kommer är förfärligt illa sagdt, men när blir det en öfningskurs och bildningskurs för manliga talare, manliga röstberättigade och riksdagskandidater?

När vi lämnade realläroverket, något innan teatertidens slut, vi två, som varit med som gäster, sade vi till hvarandra: — Ja, men detta är verkligen rörande. — Det var icke menadt öfverlägset eller medlidsamt eller något i den vägen, men vi funno bara inga andra ord för det intryck vi fått af den kursafton vi bevistat.

E—ER.

Bör kvinnan ta initiativet?

En diskussion om

"Herta Marks idé".

V.

Kvinnan på öfverblifna kartan.

DE ARTIKLAR, som först varit synliga i Idun angående frågan "Bör kvinnan ta initiativet?" behandlade sådana fall, där de båda parterna känt ömsesidig böjelse och varit tämligen medvetna om hvarandras känslor, men mannen af blyghet eller oföretagsamhet dröjt med den afgörande frågan. Det synes mig visserligen som om i dessa fall kärleken vore så pass "grön" ännu, att den kunde tåla att stå på tillväxt så länge, tills mannen blefve tillräckligt initiativstark. Blir dock tiden henne för lång och hon ser, att två människors lycka är i fara, bara därför att mannen lider af tunghäfta, så må hon väl då i all rimlighets namn själf ta bladet från munnen. Detta torde väl inte många motsäga — men att kvinnan i det fall, som jag ämnar anföra, bör taga initiativet, lär väl den stora allmänheten bestrida. Trots detta ber jag att få dra i härnad för min idé.

En kvinna har kommit in i sin medelålder, hvarmed jag menar 25—40 år, utan att förr känt längtan efter ett hem (= äktenskap). Hon är frisk, duglig, ser ut som folket gör mest och är i besittning af flere egenskaper, som ej borde behöfva göra henne till börda för en man, men ingen man har tagit initiativet visavi henne... Anledningen till att hon ej blifvit efterfrågad och ej själf åträtt äktenskapet kan vara flerfaldig; hon har utbildat sig till ett yrke, praktiserat det, gått upp i det — hon har ej haft tid att göra herrbekantskaper, har ej varit erotiskt anlagd, ej haft lust att göra sig tilldragande för männen. Denna kvinna får en dag i sin medelålder (således när hon redan är "på öfverblifna kartan") sina ögon öppna för, att det ligger en sanning i det påståendet, att den som ej bildat hem, ej har lefvat till någon nytta, och hon får en längtan efter att "fylla sin bestämmelse". (Var öfvertygad om att just de, som oftast föra på tungan orden om "kvinnans bestämmelse", mest klandra henne, om hon tar initiativet.)

Denna längtan kan ha väckts exempelvis antingen genom att hon fått en inblick i någon jämnårigs lyckliga hem, eller genom att hon träffat en man, sin jämlike i socialt hänseende, i bildning, i intressen, i ålder etc., som kommit hennes hjärta att klappa fortare. Hennes längtan växer, den tanken släpper henne ej, att hon har förutsättning att också bilda ett lyckligt hem, hon finner att denna kallelse är för mer än den hon hittills fyllt. Skulle hon då — endast därför att hon är kvinna — förvägras rätten att *fråga* en annan människa, om hon får — göra denna lycklig? Nej, då är det hennes plikt — mot sig själf i främsta rummet — att pröfva, om hon *får* fylla den kallelse hon känner inom sig att ta "initiativet". Hon får kanske ett afslag — det har händt tusende män före henne, så hon bör ej känna sig ensam om den förödmjukelsen — och *då* först har hon rätt, att — därest hon ej vill vänta och hoppas, som så många män framgångsrikt pröfvat — *resignera*.

"Tag initiativet", låt ej fegheten hindra dig i ett företag, som *kanske* kan bringa dig lyckan, och resignera ej utan tvingande skäl, är mitt råd till alla kvinnor af ovan anförda kategori.

EMANCIPERAD.

Lagermans flytande putspomada **BONAMI.**

· DIAKONISSORNA · OCH · DE · LIDANDE ·

SISTLIDNE SÖNDAG invigdes högtidligen i närvaro af hertigparen af Skåne och Vestergötland, prinsen och prinsessan Bernadotte m. fl. inbjudna, diakonissanstaltens nya sjukhus vid Ersta. Vi meddela härmed ett antal bilder jämte en skildring från det ståtliga sjukhuset, hvars arkitekt är hofintendenten herr A. Kumlien.

FÖR DE SJUKA ÄR endast det bästa godt nog, och här vid Ersta nya sjukhus ha de fått det. Sjukhuset, byggt på åsryggen, vänder sin norra sida åt inloppet, blickar med sina fönsterrader ut öfver vattnen ned på Stockholm, som blinkar tillbaka med tusende fönster som ögon i hvita fasadansikten. Men åt söder, där marken sluttar raskt ned åt Folkungagatan, är vägen fri för solen, som liksom tas i famn af byggnadens två flygelarmar, och åt detta håll ligga alla sjukrummen.

Det var dagen före invigningen vi hade tillfälle bese sjukhuset. I alla trappor och korridorer sopades och tvättades, systrar i hvita mössor och blåhvita dräkter ilade om hvarandra, en med famnen full af blommor till högtiden, en annan med en tvättbalja, eller något annat. Med en min af tillfredsställelse, som man lätt kan fatta, gick pastor Lönegren omkring och inspekterade, och han, som alla andra framhöll särskildt solen, som, sade han, "är det mesta och bästa vi ha här uppe". Och verkligen, så snart man från korridoren öppnade dörren till ett sjukrum, möttes man af en solflod, som blänkte mot allt det ljusa, rena och hvita, så att man nästan bländades.

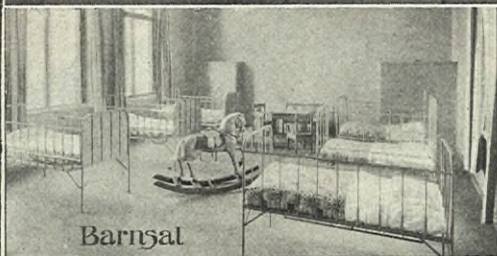
Sjukhusets öfverläkare, doktor Toll, följde oss älskvärdt genom våningarna. I den ena flygeln ligga de stora allmänna sjuksalarna med plats för 20 patienter i hvarje, de ha alla en stor balkong åt söder för de sjuka att vistas på, när väderlek och krafter det tillåta. Glada färger, ljus och blommor mildra de bittra idéförbindelser, som sjuksängarnas rader uppväcka.

Den motsatta flygeln innehåller på nedre botten polikliniken med sin särskilda ingång, väntrum, mottagningsrum, undersökningsrum och operationsrum för mindre fall. I en öfre våning ligger kirurgiska afdelningen med allt hvad därtill hör, operationsrum, sterilisations- och badrum m. m., allt i jämnhöjd med dagens fordringar. Medan man går här ur rum och i rum, blänker emellanåt det blåa solblanka vattnet fram i den vida fönsterutsikten, lifvande och uppfriskande.

Det stora centerpartiet upptages af privata sjukrum med plats för 1, 2 eller 3 patienter,

Stora Salen

Barnsal

OPERATIONSSALEN

GRUPPBILD AF SJUKHUSETS ÖFVERLÄKARE OCH DIAKONISSOR.

1. Öfversköterskan, syster Ida Öhrvall. 2. Öfverläkaren, doktor H. Toll. 3. Husmodern, syster Louise Heimberger.

korridorer, vaktrum, de tjänstgörande diakonissornas rum, tvätt- och förrådsrum. Privatrummen, alla i ljusa, men olika tonade färgskalor, äro inbjudande, om man får begagna uttrycket, stilla och hemlika tillflyktsorter. Det är, sade doktor Toll, emedan vi öfverallt vid ordnandet af det minsta som det största, haft kvinnorna med och låtit deras smak råda, som vi lyckats undvika anstaltsprägeln och få allting mjukt och behagligt. En stor del af förtjänsten tillkommer, berättade han vidare, öfversköterskan, syster Ida Öhrvall, som, själf konstnärligt anlagd och utbildad, tjänstgjort som rådgifvare och anordnare. Det hela har för öfrigt varit ett verk af oändligt många händer och hjärtan, både tillhörande diakonissanstalten och utomstående. — Om sin egen del i arbetet nämnde han intet.

Hvarje korridor avslutas af ett ganska stort "dagrum" för patienternas bruk. Det är i ett sådant gruppbygge af öfverläkaren och diakonissorna är tagen. En liten afdelning för sig är den för sjuka systrar. När någon af de utanför anstalten arbetande diakonissorna insjuknar, blir hon nämligen alltid vårdad "hemma". För systrar och elever finnes ett vackert samlingsrum som äfven kommer att användas som föreläsningssal.

I vindsvåningen ligga rum för sjuksköterskorna, och jordvåningen på slutningen åt norra sidan upptager en stor präktig badafdelning, köksdepartementet och Röntgenafdelningen.

Då diakonissanstalten som bekant sorgfälligt utbildar sina noviser i sjukvård, komma årligen ett stort antal elever att undervisas vid sjukhuset, och sjukvården med deras hjälp bestridas af en å två diakonissor i hvarje afdelning.

Grundplåten till den byggnad, som nu färdig kostat en half million, utgjordes af 8 kronor, samlade för omkring 10 år sedan af några diakonissor, fonden har sedan växt och fick vid anstaltens 50-årsjubileum ett tillägg af 76,000 kronor, hvilken summa insamlats från hela landet. Genom ett större lån slutligen från Stockholms stad har man satts i stånd att börja och fullborda företaget.

Ersta har härmed fått en ny dotteranstalt, omfläktad af moderanstaltens ande, den ande, som hvilar öfver hela denna storslagna plats, där man "tjänar med fröjd" utan tanke på lön, där man ständigt ser all världens härlighet och begär den icke. E—ER.

II. Omkring en

I ETT AF årets första nummer meddelade vi en serie bilder med text från ett af operans arbetsfält, nämligen ba-

EN BLANDAD kör sjunger någonting, som uttrycker uppjagade sinnesrörelser, vrede, fasa, sorg. Det kan vara scenen vid Valentins död ur "Faust", eller också någon annan lika tragisk operasituation. Sången tränger fram genom operans vindlande korridorer, där folk rör sig af och an i dunklet som i en stockholmsgränd i gamla "staden".

Man arbetar inne i korsalen; koristerna sitta amfiteatraliskt grupperade i en halfcirkel kring kormästaren, som regerar det hela från sin flygel. Ett tu tre hugges sången tvärt af och det blir en sekunds ljudlös tystnad. Kormästaren rättar. Man har sjungit en halfton för högt eller basarne ha kommit en heltakt för sent eller något dylikt... Om igen!... Så gå förmiddagstimmarne.

Inne på scenen repetera solisterna. Kulisserna äro undanflyttade, ersatta af skärmar, som markera dekorationerna. Repetitören sitter vid pianot, regissören i sitt skåp, artisterna gå omkring i hvardagsdräkter, en och annan bär kostym, sufflören njuter tillvarons glädje i sin lucka, medan några ensliga gaslägor lägga sin klärobskyr öfver de bräder, som föreställa världen, men hvilka först under aftontimmarne bli tummelplats för diktens brokiga lif.

Då äro tiljorna att likna vid ett världskaos i miniatyr, ur hvilket regissörer och teatermaskinister frambesvärja städer och landskap, himlar och haf.

Vid sjutiden på kvällen ligger scenen ännu i halfmörker, kringgärdad af dekorationerna till första akten, exempelvis en torgplats i den gammaltestamentliga staden Gaza, Simsons och Delilas stad. Ett par teaterarbetare samtala half-

BAKOM OPERANS KULISSER

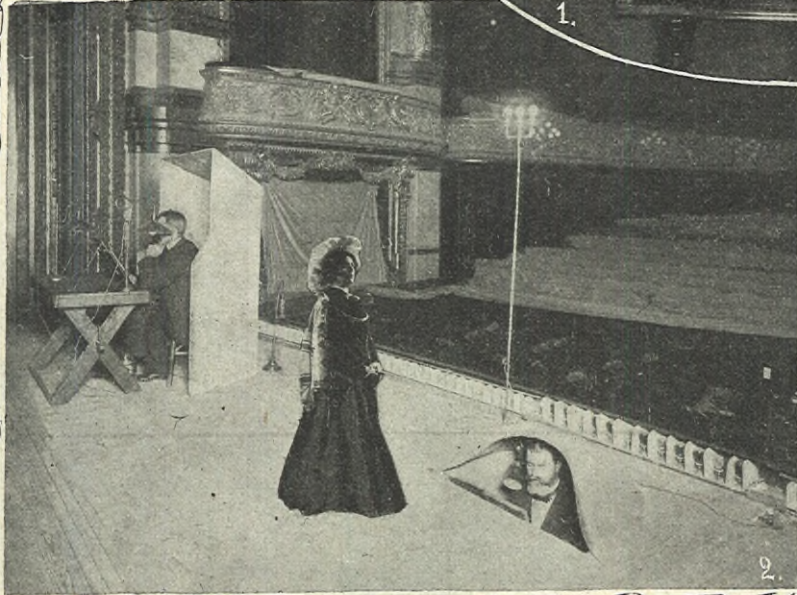
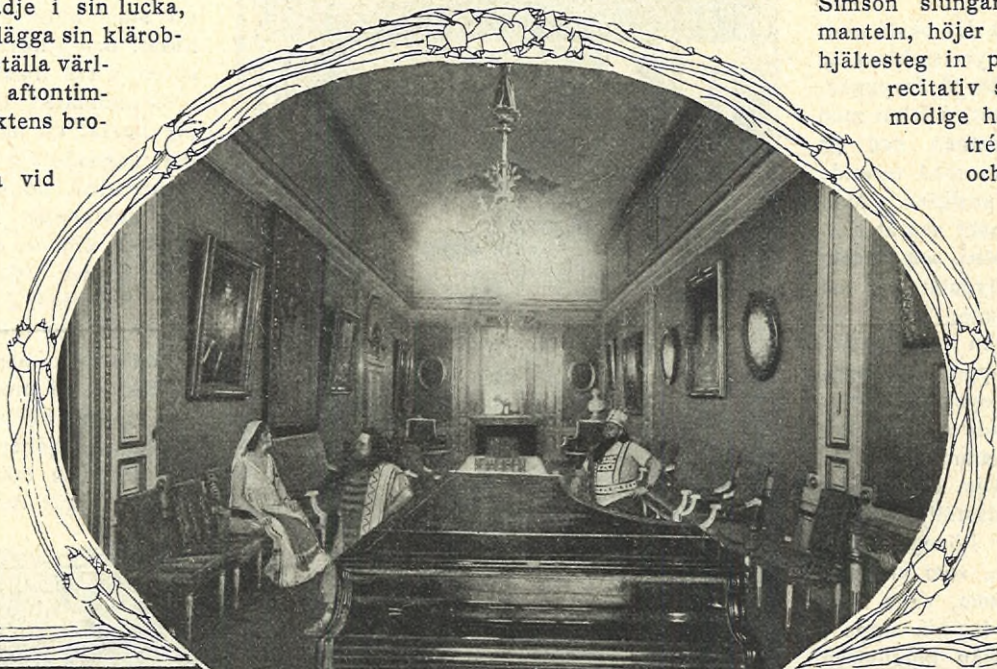

högt i skuggan af en kuliss, hvars baksida visar ett stycke uttryckslös väf, spänd öfver träramar, men som framifrån är ingenting mindre än guden Dagens pelarburna tempel. Några hebréer och filistéer, som ännu klockan fem voro stockholmare från Vasastaden och Kungsholmen, sitta grensle öfver en kullfallen Libanonceder och diskutera utsikterna till en egna-hemsvilla vid Spånga eller Dufbo, sångfraser, som tyckas komma ur väggarna, klinga då och då genom den tropiska teaterluften — det är

hylsor och skicka ned ljus öfver det människomyller, som nu rör sig mellan kulisserna.

Ridån går i höjden, och som om en dammlucka dragits upp störtar musiken in genom prosceniet och smälter ihop med sången. Det märks att föreställningen börjat, det dofva lugnet har bytts i en nervös spänning, som behärskar allt och alla. Man trängs i kulisserna, man lyssnar. Simson står med sin roll uppslagen, stödd mot en kulissram, och gnolar på entrérepliken. Plötsligt säger den bakom honom vakande inspicienten: "Nu!" hvarvid Simson slungar rollhäftet i golfvet, rättar på manteln, höjer hufvudet och skrider med långa hjältesteg in på scenen, där han i klingande recitativ söker ingjuta hopp hos de klenmodige hebréerna. Sålunda omväxla entréer och sortier, tills akten är slut och ridån faller. Under den kvarts-långa mellanakten råder fullständig jordbävning inne på scenen med fallande träd, remnande hus och luftflygande skogar. Danserskor hoppa jämfota öfver stock och sten, den starke Simson flyr, den insmickrande Delila tar staden Gaza i tre steg och Dagens öfverstepräst går helt vanvördigt förbi sin gud, som står lutad mot väggen.

Artisterna skymta några

minuter i artistfoayén, där Jenny Linds, Signe Hebbes, Anders Willmans och Knut Almlöfs porträtt blicka ned på dem från väggarna, som om de frågade: "Hur har ni det på inrättningen nu för tiden, gossar?"

Det ringer för en ny akt. Simson, i bojor, går med skumma ögon och drar filistéernas kvarn. De fångna hebréerna stå lösa och lediga bakom lärftsfonden och uppstämna klagande sånger, under anförande af kormästaren, som uppklätrad på en trappstege slår takten, medan han i ett titthål iakttar Simsons rörelser inne på scenen.

I slutakten äro vi inne i Dagon's tempel. De massiva marmorpelarne, som ej kunna trotsa Simsons krafter, stå och vagga, sedda från kulisserna. Danserskorna gnida fotsulorna i en låda med harts, göra pas, skratta åt filistéerna och prata teaterslang. I nästa minut dansa de in under tempelhalvfen, deras ansikten stråla af det stereotypa balettleendet, som ett ögonblick bytes i ett naturligt skratt, då de titta sig om i kulissen till kamraterna.

Nu kommer den högdramatiska stunden. Simson stiger upp mellan pelarne under filistéernas hånfulla sånger; bakom scenen äro maskineriets alla funktio-

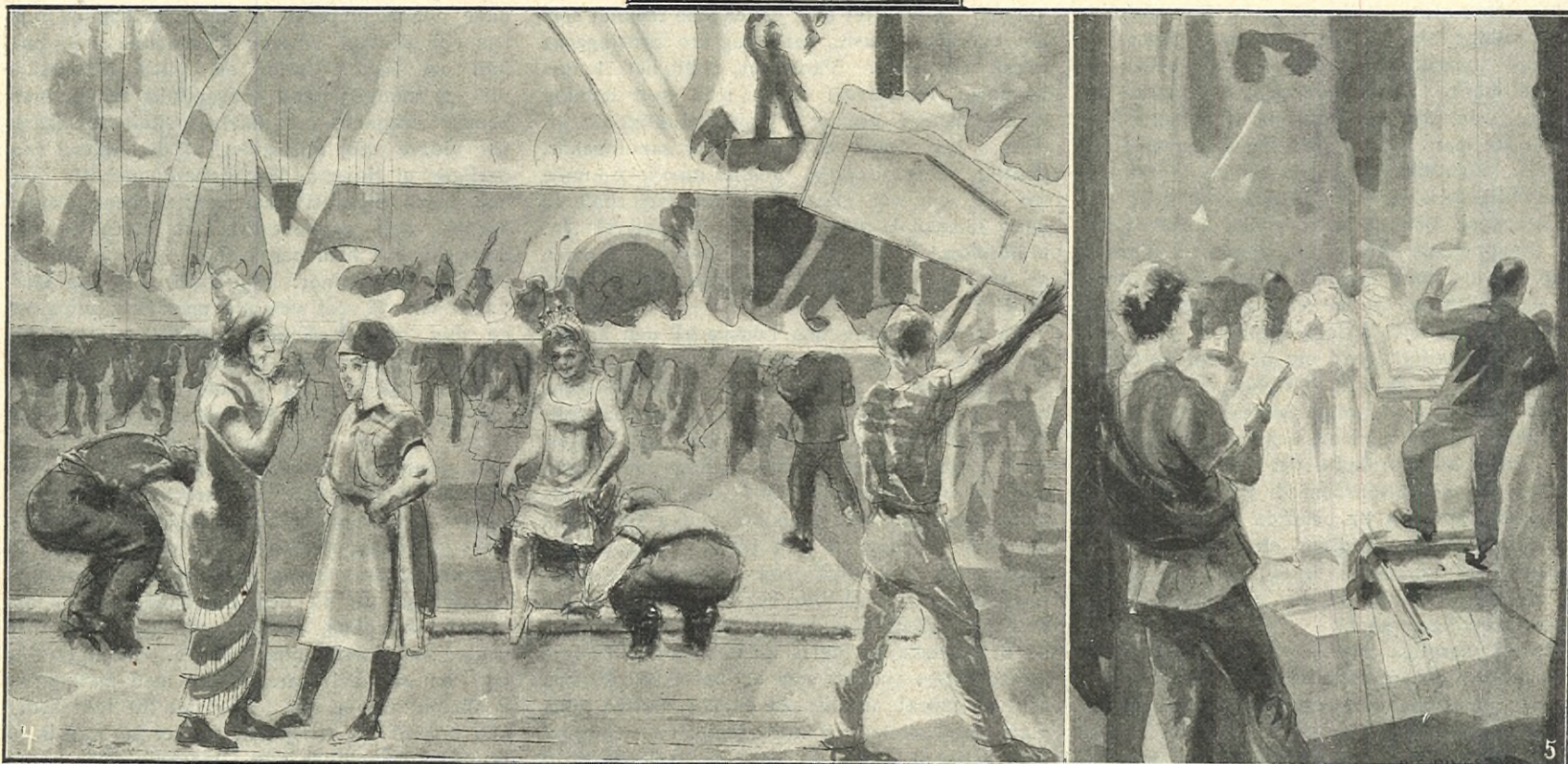
närer på sin plats. Plötsligt sjunker hebréernas höfvitsman på knä, stöter kraftigt till pelarne, som ramla utåt, reglerade af trådar. Allting störtar öfverända, blixtar ljunga, åskan domderar som en galning uppe på teatervinden, folkhopan rusar ut i kulisserna, tjutande och ropande, och krigsknektarne kasta sig på magen. Det är ett skräckinjagande ögonblick...

Men förtrollningen brytes, då applåderna smattra från salongen och aftonens hjältar och hjältinnor, svettdrypande och blomsterströdda, buga sig för den supéhungriga publiken, under det korister och dansöser storma fram genom korridorerna som ett uppsluppet karnevalståg, tillkastande hvarandra repliker, som skulle få själfva tragediens gudinna att gapskratta.

Sedan klär man om sig, får en bit mat på en restaurang eller hemma och lägger sig att sofva för att få krafter till nästa dag, som börjar med recensioner i morgontidningarne...

Sådan är teaterlivets fränsida.

E. H—N.

EN OPERAKVÄLL BAKOM KULISSERNA. TECKNING FÖR IDUN AF ALGOT RINGSTRÖM. 1. SIMSON VÄNTAR PÅ SIN ENTRÉ. 2. BALETTEN BÖRJAR. 3. ETT PAR BRANDSOLDATER FÖRSJUNKNA I ÅSKÅDANDET AF DELILA. 4. DÅ DEKORATIONERNA BYTAS OM. 5. KÖREN SJUNGER BAKOM FONDEN.

I flyttningsdagar.

Af Laura Fitinghoff.

III.

Om betygen.

OH NU till den tredje punkten, den om betygen. Dessa måste vara praktiskt affattade, så att de verkligen fylla sin bestämelse som upplysande om den tjänstsökandes större eller mindre kompetens på skilda områden. I samråd med egna gamla tjänare och andra kloka erfarna jungfrur har jag fått samman förslag till en betygsblankett, som synes mig på ett redigt sätt kunna lösa frågan om betygens tillförlitliga värdesättning.

Om man nu utgår från den synpunkten, att hvarje hem är eller blir en liten praktisk hushållsskola af halfårs, års eller längre tidskurs, så faller det sig helt naturligt, det eleven-tjänaren, när hon står färdig att lämna denna skola, eller matmodern af en eller annan anledning ej fortsätter kursen, att den senare då ger "afgångsbetyg". Liksom i skolornas högre afgangskurser sättas härvid de egenskaper, som skola värdesättas, i en kolumn.

Som grund och första punkt angifvas födelseort och årtal. Mer än någon tror, gör sig hos människan gällande den nationalitet hon tillhör. En norrländska har en helt annan lynnesriktning än t. ex. en värmländska. En skånska är i allmänhet till sina egenskaper ganska olik en blekingska. Felet att man ej drar jämnt ligger ofta helt enkelt däruti, att man icke förmår eller tänker på att sätta sig in uti, att natur och seder i ett i sådant hänseende skiftande land som Sverige utöfva ett så pass betydelsefullt inflytande öfver lynne och åskådningssätt som fallet verkligen är.

Därför bör födelseorten för den tjänstsökande angifvas såväl som platsen, där hon senast varit mantalsskrifven.

Däremot synes det mig vara grymt eller ovärdigt hänsynslöst att så minutiöst nagelfara den sökandes tillvaro, där det i betygen visar sig en lucka i tjänsteåren. Det kan härröra af orsaker af så pinsam enskild art, att flickan hvarken kan eller vill vidröra dem inför en vildt främmande, kallt frågande öfverordnad. Hon räddar sig i alla händelser genom en fingerad uppgift, och man rör sig sedan på osäker mark. Ett läkarebetyg vore mera att föredra. Ja, där den sökande ej kommer från plats, där man kan få göra sig underrättad om hennes hälsotillstånd, borde sådant läkarintyg vara obligatoriskt. Det är förfärligt synd om de stackars tjänstflickor, hvilka måste tjäna sitt lifsuppehälle och gå från tjänst till tjänst, i hopp om att finna någon lättnad, när de känna att deras krafter äro försvagade genom någon af dem sorgfälligt fördold sjukdom. Men det är också förfärligt synd om de hem, de familjer, hvilka på så sätt hjälplöst, värnlöst utsättas för mången gång ödeläggande smittosjukdomar. Man talar om behjärtansvärda företag. Intet sådant skulle väl vara mera af nöden än ett rekreationshem för tjänstflickor med läkareintyg på att de behöfde en tids skötsel och medicinsk behandling efter och före tillträdet af en plats. Sjukdomar äro ej alltid af den art att de ha sin grund i den lidandes sedliga vandel.

Många sorgliga fall skulle förebyggas af tuberkel- och difterismitta och utslagssjukdomar, om den platssökande genom medfördt, nyss affattadt läkareintyg kunde styrka ett sundt hälsotillstånd. Ofvanberörda fråga är dock så omfattande, att den blott antydningvis här får rum att beröras. Men äfven det förtjänar tilläggas, att flackandet ur en tjänst till en

Förslag till betygsblankett.

A	a	b	Egenskaper	Färdigheter	A	a	b
			Pålitlig Ärlig Sedlig Ordentlig Snygg Nykter Barnkär Djurvänlig Vänlig Villig Händig Sparsam Snabbtänkt Uthållig Rask Stark	N. N. född 18..... i..... af..... län, har tjänat hos undertecknad sedan..... och lämnat tjänsten på grund af: Ömsesidig öfverenskommelse Indragen tjänstepersonal Resa Dödsfall För ansträngande tjänst	Matlagning Bakning Syltning Servering Upppassning Städning Tvätt Strykning Lagning Handarbete Sjukvård Barnavård Hemmets ordnande Skurning Rengöring Kreatursskötsel		

annan kanske ej blefve så allmänt, om något så pass besvärande som anskaffande af läkareintyg däremellan påfordrades.

Jag återkommer till betygsblanketterna med födelse- och mantalsskrifningsort. Vidare anslås kolumn för namn på den familj eller det ställe, där plats innehafts. Genom muntlig förfrågan kan en något så när tänkande husmoder komma till tämlig klarhet om den afflyttades viktigaste egenskaper, äfvensom hur hon bör kunna uppfatta om uppgifterna äro sådana, att de afse att i hämndkänsla skada en kanske i sig själf god tjänare, men som har verkligt skäl att ej vilja stanna i platsen.

Hvar människa känner, att ett negativt beröm är mindre nedsättande och förödmjukande än ett positivt klander, att ett "god, bättre, bäst" i betygen verka mera sporrande och höjande för karaktären än ett bra, sämre, sämst. Sålunda sätta vi ut i kolumnen endast goda egenskaper, sådana som hvarje människa äger om ock endast embryot utaf: "Sanningskär, ärlig, sedlig, viljegod, vänlig, gladlynt, rask, pålitlig, nykter, snygg, ordentlig, barnkär, djurvänlig, sparsam, händig". Bredvid alla dessa egenskaper finnas i kolumnrader beteckningen A, a, b.

Jag tar en flicka i min tjänst, som har A för "vänlig", "snygg", "barnkär", "händig". Hon har a för "ordentlig", "sparsam", "rask". Nåväl, så vet jag i hvilken gren jag bör skärpa kursen. I ett litet hem gäller icke raskhet som det oundgängligaste, därvidlag äro fordringarna också så olika. Vänlighet, villighet kunna knappast förvärfvas. Men med god ledning kunna många grenar af "arbetsduglighet" inläras. Här finnes nu bara b för sanningskär, pålitlig, villig, uthållig. Männe man icke kunde tro sig om att efter något års samarbete få detta lömska b utbytt emot a, kanske A! Ja, vi försöka! Flickan känner möjligen sporen af att förbättra betyget. Äfven hon vill försöka!

På sista kolumnraden komma så den tjänstsökandes möjliga *färdigheter*. Hon är kunnig i matlagning: A förutsätter en första klassens högt aflönad kokerska, som äfven är fullt hemma i bakning, syltning, sättet att konservera grönsaker etc. Litet a anger en flicka, som är väl förtrogen med ett bättre köks fordringar, och som utan att blinka tar sig an en liten middag på fyra rätter. Har hon så "sparsam", "händig" och "pålitlig" i egenskapskolumnen, så blir en sådan flicka gärna antagen, helst "lagning", "kan passa tiden" m. fl. egenskaper finnas förtecknade med högre märke. Det tyckes, som om det skulle komma att se mörkt ut för de flickor, hvilka söka plats med endast b för exempelvis sedlighet och artighet. Det är nog de stackars, förut hårdt nog af ekonomiskt betryck lidande inackorderings- eller med stor familj försedda, kanske ensamma husmödrarna, hvilka få se

förbi med fordringar och tacksamt taga sådana mindre meriterade tjänare. Det kan dock hända, att när de kamperat ihop en tid med dem att betygen kunna höjas. Det är möjligt att sådana i tjänsten fullkomligt okunniga, andligt vårdslösa flickor blifvit så intresserade af olika hushållsdetaljer, att de efter ett par år, när matmodern insett att deras färdigheter kunnat betinga högre aflöning än den hon sett sig i stånd att ge, lämnat dem med sålunda förvärfvade vackra betyg, som förskaffat dem förmånliga platser.

Nu förekommer inom hvarje hushåll en mängd för dess trefnad och bestånd sammanknippade, i ett vanligt betyg aldrig omnämnda små färdigheter. Dessa skulle stå upptagna emellan de absoluta, i de bägge föregående kolumnerna nämnda, egenskaperna och färdigheterna. Sådant som "klädsömnad", "lappning", "sjukvård", "förvarande och tillgodogörande af matrester" etc.

Min mening är den, att genom att så kunna i ett betyg detaljera en platssökandes anlag eller färdighet, man skall väcka och underhålla en ambitionskänsla hos denna, hvilken, vid de regellösa förhållanden, som råda, är en sällsynthet.

Betänken det, både matmödrar och tjänare! Den lilla flickan erhåller ej mer den hälsosamma tuktan inom hemmet som under förra tider tillämpades, den tid, då modern mera hade hennes uppfostran om hand och då husaga och skolaga ej voro främmande inom hushåll och hem. Under ett tidigt deltagande uti ett mången gång ansvarsfullt arbete inom hemmet tränades och stärktes viljan och skärptes vidare vid inlärandet af den tidens sannerligen ej tjusande läroböckers innehåll. Barnets hela viljekraft måste anlitas, dess tålmod häradas, dess tankeverksamhet utvecklas, och detta både i hem och i skola. Nu göres allt så lätt för barnet: "jag vill, och jag får". "Jag vill få det vetande man är skyldig att ge mig på ett så behagligt sätt att det förskaffar mig njutning i stället för tvång. Mina muskler vill jag ha öfvade och utvecklade i samband med lifvande gymnastik och lustiga lekar. Fattas bara att vi skulle få detta som släpsysslor inom hemmet i form af "knäböjning" i skurning, "armsträckning och vridning" vid väggars och möblers putsning. När jag slutat skolan, vill jag därför icke gå hemma och dras med småsysskon. Krubbor eller inrättningar få ta dem om hand, medan mor släpar in hjälphus, och inte vill jag hållas med någon sorts matlagning hemma. Möjligen kan jag, om så skall vara, hållas med matlagning i skolan till en tid. Blir det för ledt sedan och bundet att ta tjänst, så ger jag mig in på fabrik eller ställer mig i magasin eller någon sorts butik, där jag får vara fröken. Skall jag ta tjänst, vill jag ha en sådan, där jag har lätta sysslor och inte behöfver höra något

LUZERN

Förnäm vistelseort under sommaren.
G:D HOTEL NATIONAL
 Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön. Rum från 4 kr. Ill. prospekt gratis

gnat om, huru maten skall lagas, eller hållas med bakning, tvätt, strykning, sömnad och sådana sysslor, som kunna göras utomhus, mer än hvad nödigt är. Jag vill vara fri nu också — helst nu när jag är ung. Städsl och betyg! Aldrig!“

Men, kära unga flickor! Ni måste tro en gammal husmor, som en gång ägt många tjänare, hvilka verkligen förstätt att hon ville vara deras vän, när hon säger eder, att just städsl — åtminstone när ni tar er första plats, och det betyg ni där grundlägger åt er — blir hvad som åt eder skapar viljekraft och tålmod att hålla ut en bestämd tid. Ty för hvarje färdighet för hvilken ni kunna förskaffa er, om ock blott ett b i betygsblanketten, ha ni en vinst på hand i en blifvande tjänst. Ni kunna skaffa er högre löneanspråk, betinga er frihetstider — och framförallt er noggranna kännedom om matlagning, tvätt, sömnad, beräkning af tid, er förmåga att kunna behärska lynnet, visa er vänliga och pliktrogna, skall förskaffa er aktning, kärlek och trefnad i det hem, där ni en gång blifva värderade hustrur, mödrar och kanske i er tur husmödrar. Därför upprepar jag, ansen icke en plats som tjänare ringa. Tan den som en *skolkurs*. Haf aktning för era lärare, husmödrarna, de som måste jämka samman stridiga önskingar på alla håll. Mannen vill ha de bestämda tiderna, den precisa passningen, barnen pocka på samma förmån, äro därtill enerverande nog i sina skrikiga befallningar. Er matmoder har kanske småbarn med sjukliga anlag, delar kanske eller bär på oro och bekymmer, som ni icke kunna eller vilja sätta er in uti, bekymmer, som ett vänligt ord af er, en tyst, god liten handling skulle kunna lätta.

Husbönder, tjänare, ni må icke gå som hvarandras fiender, granskande, kritiserande på ömse håll, ständigt med den allt förtroende, all tillgifvenhet dödande känslan af att ingen plikt, intet hållbart aftal håller er samman.

Tjänstfolksfrågan berör ej ensamt er själfva, eller de större eller mindre hemmen. Den berör samhället, landet, som vi alla tillhöra och älska. Husmödrar och tjänare ha en stor, en helig mission att fylla gentemot detta land. Denna mission fyller den gemensamma kursen, där husmodern fostrar tjänaren till en pliktrogen, praktiskt duglig samhällsmedlem och tjänaren framdrager egenskaper hos sin matmoder af ansvarskänsla, fordringar på sig själf, verklig insikt om hvad af henne som hemmets förstyre kräfvcs.

Husmödrar och kvinnliga tjänare fostra nu i förening en kommande generation. Må ingen af dem underskatta den oerhörda betydelse detta deras lifs verk innebär för dem själfva, för landet, där de intaga en så betydlig numerär. Må de ömsesidigt förstå, att deras stora uppgift kräfvcr starka band, det gamla svenska hedersordet följdt af det en gång lagligt befästade handelslaget. Det ärligt inför vittnen afgifna aftalet eller det gammaldags ansvarsbindande *städslandet*. I hvarje fall bör betygsblanketten följa, grundläggande och sporrande vid hemkursens början och genomförande. Och må den så följas af mottot: *Vi behöfva hvarandra!*

Skönhetstäflingen

kommer att utsträckas till in i december, hvadan fotografier alltjämt kunna till oss insändas. Men ehuru fristen är så pass lång, utgör detta intet skäl att fördröja täflingsbildernas inlämnande, utan böra de sändas oss ju förr dess hellre.

NÄSSLOR

FRIDA LANDSORT

Efter teatern.

“NEJ, SITTER du uppe ännu! Det var väl. Jag kväfves — jag måste ha luft. Och finge jag nu inte lätta min själ, så miste jag nog mitt förnuft. På teatern i kväll har jag vuxit mig stor och fått se, hvad jag skapats till, mor.“ —

“Så! Sätt dig och lugna dig, käraste barn.“ — “Ack, mor! Ack, du vet inte du, som suttit här hemma med strumpor och garn, hvad jag har fått klart för mig nu. Jag har sett just det lif, som mitt hjärta begär, och förstätt, hvad jag kan, hvad jag är.“ —

“Så! Ät nu en smörgås!“ — “Du skulle ha sett hjältinnan — så vacker och ung! Och honom! För han var ändå nummer ett och nobel och stolt som en kung. Men hon tamde hans hjärta med dans och med sång, såsom jag ämnar göra en gång.“ —

“Du skrämmer mig, flicka!“ — “För hvad är du rädd?”

Jag ser ju min framtid, mor. I siden och sammet och tyll går jag klädd och dansar i gullskinnsskor, Och jag sjunger så grant, att all världen lyss och gäfvcs sitt lif för en kyss.

Och skrattar jag, brister all världen i skratt, och ler jag, så ler den som jag, och gråter jag, se, det finns inte en katt, som då inte snyftar ett slag, och dansar jag, dansar hvar hjärta med me och lockar jag, hvem säger nej?“ —

“Men flicka! Du yrar ju. Drick nu ditt te!“ — “Nej, ge mig en spegel! Och ljus! Jag är liksom drucken, och nu vill jag se, hur bra jag ser ut i mitt rus. Jo, jag tackar! Och vackrare än skall jag bli. Och mitt rus, ser du, mor, är geni!“ —

“Din toka! Nu ser jag, hur orätt det var att låta dig...“ — “Säg inte så! Jag har undrat och grubblat. I kväll fick jag svar,

fast det kan du inte förstå. Men jag vill inte lefva som stickmaskinsträl och svälta till kropp och till själ...“

Nej, mor då! Du gråter. Förlåt mig, förlåt! Min vildhet har skrämt dig som förr. Men hälsar du lyckan med suckar och gråt, så skyr hon vår fattiga dörr, och så sitter vi där liksom höns i en bur, som vi aldrig vid lif slipper ur.

Men jag har fått vingar af starkare slag och läte med vackrare klang. Och snart skall du hälsa med glädje en dag, som skänker mig rykte och rang. Jag skall lefva, där konsten och skönheten bor som en stjärna bland stjärnorna, mor!“

Den rike mannen.

EN AF DE YNGSTE bland våra unga novellister, är författaren till nedanstående skiss också en af de mest begåfvade lifskildrarne inom de senaste årens svenska prosadiktning. Han hör till dem, som ur de skenbart små och ringa motiven kan locka fram de djupa själsrörelserna, de intensiva stämningarna.

Die Erde grab ich gern, die braune feuchte. Ich bin so oft gestorben.

Alfred Mombert.

HAN SATT ensam i kupén. Det var den grå och frusna morgonen efter en sömlös resnatt. Tåget hade gått från Stockholm på kvällen och han skulle snart vara framme.

Detta var således hans hemtrakt — myrarna, de glesa skogshöjderna, de små åkrarna med sina stengårdsgårdar. På detta hade hans öga hvilat, när han en gång for ut i världen. Hvad det var länge, länge sedan! Hvad allt hade förändrat sig!

Hurudana hade de gångna åren varit? Kamp, hets, oro, rus, bedöfnings — ingen hvila! Men nu stod han vid målet... Ja, en rik man hade han blifvit... rik. Han kunde göra hvad han ville. Hela världen låg öppen för honom.

Han lutade sig tillbaka mot dynorna och slöt ögonen. Rik... rik, mumlade han i takt med rälsskiptenas stötar, som vaggade honom med sin jämna rytm. Den mjuka mattheten före inslumrandet smög sig sakta öfver honom.

Men så for han åter upp vid en själföföbräelse och satt rak och stel och stirrade ut på fältet, där de första strödda gårdarna kring hans hemstad dansade förbi. Tänkte han då inte alls på den gamla?... Ja, han hade ju intet att förebära sig, han hade gifvit henne ett godt underhåll... Och inte hade han fått veta något om att hon var sjuk... Helt oförmodadt hade telegrammet om hennes död kommit...

Tåget stannade.

På perrongen stod en liten svartklädd gumma med händerna korslagda öfver ett stort paraply. Hon trippade fram och neg.

— Förlåt, är det direktör... är det Jan?... — Jo...

— Jag tyckte väl det var Jan, fast han har blifvit så stor och så... Det är moster Kristina...

— Å, kära... är det moster!

— Ja, ja... jag och mor ha bott tillsammans i många år... Jag är så glad att någon af barnen kom på begrafningen... de är ju i Amerika alla de andra...

De gingo på de små, fattiga gatornas kullersten. Moster Kristina talade om kransarna, om prästen, som skulle jordfästa, och om sin egen sorgdräkt. Den var inte ny. När man blir gammal och har stor släkt, så måste man bära sorg nästan jämt. Den hade redan varit med om två begrafningar, men den fick väl ändå duga...

Jan gick tyst bredvid henne. Han kände ett hemligt lidande af att hans upphof varit så ringa, vändades vid att se allt så smått och armt omkring sig. Plötsligt sade han sig själf: Tänk om detta vore i Stockholm och jag mötte bekanta! Hvad skulle de göra för en min?

Denna tanke pinade honom ett ögonblick. Så slog han bort den, skamsen och ond på sig

PAPPERSMÖNSTER

fullt tillförlitliga, erhållas omg. från oss till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklänning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kappmönster 60 öre. Uppgif lifvidd, (omedelbart under armarne), midjevidd och kjollängd, erhåller Ni till Eder figur fullt passande mönster. Expedieras portofritt om rekvisition åtföljd af likvid i sparmärken el. postanvisn. insändes till Iduns Mönsterafdelning, Mästersamuelsgat. 42, Sthlm

Köp Vänersborgs Balskor!

Bästa svenska fabrikat!
Lätta Eleganta Hållbara!

Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke. Tillverkas som specialitet efter Wienermetod af Aktiebolaget

A. F. Carlsson Skofabrik,

Vänersborg
Försäljes i minnt hos de flesta skohandlande i riket.

själf. Aningen om en ny, djupare smärta stack till nere i bröstet.

Han såg upp på staden omkring sig och kände ändtligen igen den. Den här vägen hade han gått till skolan om mornarna. Därinne på gården brukade han leka och slåss om kvällen. Där i gränden skymtade ett stycke af hamnen. Ja, ja, allt var sig likt i de gamla sjömansänkornas stad... Det var bara han, som blifvit annorlunda.

Man var framme.

Han steg in i ett litet rum med blommiga tapeter och blårandiga trasmattor. Mellan fönstren var det renmossa med små röda pappersblommor och eterneller. På väggen hängde en tafla föreställande barkskeppet Kristina, då det en sommar dag med alla klutar tillsatta klöf tropikernas blåa vågor.

Moster Kristina gick fram till innerdörren så sakta, som om hon fruktat att väcka en sofvande.

— Mor ligger därinne... Jag lät dem vänta med att spika igen kistan, om Jan ville se henne...

Han glömde taga af rocken. Med hatt och paraply i handen vacklade han in i kammaren.

De gamlas ansikten förändras icke så mycket af döden. Den har redan i hemlighet gjort sitt arbete under långa väntans år, och när det sista svaga motståndet brutits, dröjer den utan grym triumf som ett blekt skimmer öfver dragen.

Modern låg med de smala, vaxgula händerna sträckta bland svepningens blommor. Ögonen voro slutna, men där var ett leende kring munnen, ett sällsamt leende af utsäglig, förintande frid.

Detta leende sammansnörde hans strupe i hemlighetsfull fasa för något okänt, ofattligt. Det blef så ångeststill, att han hörde sitt hjärta slå... Så började det trefva inom honom, trefva mot det förgångna... Minnen rörde sig tysta djupt nere i bröstet och smärtade doft — minnen från lifvets gryning...

Han sjönk ned på en stol.

Moster Kristina kom in. Hon småpratade i sin ålders vänliga förtrolighet med döden. Hon flyttade på blommorna och lade om den dödas fötter, alldeles som för att hon inte skulle frysa. Så strök hon undan en tår med avfvisidan af sin vissna hand och mumlade med ett litet ångsligt leende:

— Hon dog i frid... Hon tyckte bara det var synd om mig, som får gå kvar här... Ja, så var det en annan sak... Hon sade, att hon var så ängslig för Jans lif där uppe i Stockholm, där är ju så mycken synd... Hon ville så gärna, att Jan skulle höra predikanten Immanuel en gång här nere... Därför har jag bedt honom komma hit och hålla en andaktstimma... Några gamla vänner till mor kommer också med... Pastor Immanuel hör till Stiftelsen... Jan får inte bli ond — mor bad så innerligt...

Det var ingen tanke i hans hufvud. Han

kände bara, att han inte kunde säga nej, utan nickade bifall.

Den gamla sken upp och drog sig genast åt köket.

— Gör sig hemmastadd nu, Jan... Jag går och sätter på kaffe... De kommer snart...

Han satte sig i fönstret och stirrade ut på gatan, där två pojkar stodo i hvar sin port och gåfvo hvarandra öknamn. Han kunde inte höra, hvad de sade, men han såg det på deras miner.

Förstudörren smällde. En gammal gumma i persisk schal och svart hatt med syrenkvist gled in i ytterrummet. Hon vädrade kaffe och försvann med en nigning i köket.

Så kom predikanten och med honom tre andra gummor. Han var mörkhårig och vacker. I hans leende var en obeskriflig blandning af salighet och medlidande. Han tog Jans båda händer skakade dem länge och såg honom djupt och oblygt i ögonen:

— Hon dog i Gud.

Inlindad i sin strumpa ångade kaffekokaren öfver den skinande hvita duken på förmakbordet. Gummorna pratade om den döda. Predikanten tog för sig af småbrödet.

Så fick han fram en svart liten bok...

Jan smög sakta in till sin mor.

Predikanten kom genast smygande efter.

— Ja, ja, kanske är det bättre här inne... direkt inför dödens majestät, hviskade han och satte sig alldeles in på Jan.

Så började han tala om Gud.

Jan såg in i moderns ansikte, som om han väntat, att hon skulle slå upp ögonen. Han uppfattade ej hvad som sades, led blott af att höra den andres stämma.

Så reste han sig plötsligt och lade sin hand på predikantens axel.

— Jag tackar er, herr pastor, men vill ni inte vara vänlig och gå nu... Jag är trött, jag vill så gärna att här blir tyst.

Predikanten Immanuel reste sig och gaf honom en blick full af utsäglig ömkan.

— Stackars, stackars ni... ni har långt kvar...

Moster Kristina skakade sitt grå hufvud och följde de andra ut.

Så blef det tyst.

Följande dag var begrafningen.

Den gamla hyrvagnen hoppade på gatans gropiga stenläggning. Jan satt bredvid moster Kristina, som grät i sin näsduk. Så länge systemen var under hennes tak, hade hon ej riktigt känt ensamheten, men nu...

Framför dem åkte den döda. Likvagnen vaggade sakta med sina änglahufvuden och tagelplymer. Kransarnas band hängde slaka. Kusken hälsade då och då med piskan.

I alla fönster var det människor, som skulle se på ståten.

Jan stirrade ut. Det var sväfvande tomt och kallt inom honom.

Men så gled tåget förbi hans gamla skola. Staketet under almarna var rödmåladt som förr i tiden. En lärare stod vid katedern i botten-salen och anförde sången med sin linjal. Genom de öppna fönstren strömmade gossestämmornas friska vågsvall ut i den stilla septemberdagen.

Då tänkte Jan åter på moderns leende — dess sällsamma frid. Det föll ett spökljus öfver de gångna arbetsåren. Han kände med namnlös ångest, att det var något, som ohjälpligt glidit ifrån honom, något ljust, lätt, vidunderligt, som aldrig skulle komma tillbaka.

Vagnen stannade,

Kyrkogården med sina kullar och kors låg ända nere vid vattnet. Hafsstormar hade ristat guldet af de tunna lönnkronorna och det låg

spridit på gångarnas sand. Dyringen brusade mot gråstensmuren. De dödas drömmar vaggades af sånger från det haf, de befarit i lifvet...

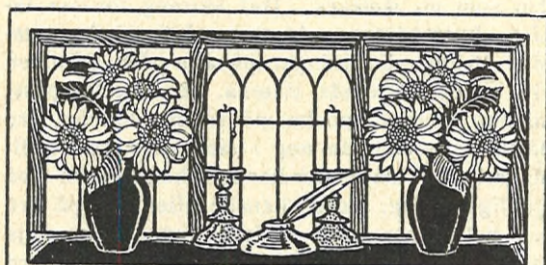
Tre skoflar mull rasslade mot kistlocket...

Ännu en gång såg den rike, trötte främlingen, storstadens oäkta son, sitt lifs tomhet så förfärande klart, att hans knän skälfdde och han förkrossad mumlade den dödas namn. För sista gången rörde sig barnet inom honom. Kvidande slog det upp sitt öga och dog med en rysning...

Redan samma kväll reste han söderut. Sömlös lyssnade han till rälsskiftenas stötar och såg de mörka skogarna hvirfla förbi. Med den väntande kontinentens brus i sitt öra flydde han hals öfver hufvud bort från sig själf.

SIGFRID SIWERTZ.

FRÅN IDUNS LÄSEKRETS

Svar till "barnavårderska men äfven vän af rättvisa."

Med anledning af Edert "öppna bref" i hvilket Ni ytterst indignerad förebrår mig att jag anser barnsköterskornas pretentioner för höga, ber jag ännu en gång få påpeka den i ögonen fallande skillnaden mellan hennes och »gå frun till handa frökens» förmåner, ehuru äfven den senare i regel har den elfvaåriga skolkursen bakom sig.

Men ändamålet med min uppsats var ej att fråntaga barnsköterskorna deras löneförmåner, utan endast att påvisa, att eftersom det är så depensivt att ha kunnig vårdarinna för sina små, att endast de få lyckligt lottade kunna bestå sina barn därmed, så är det ytterst önskvärdt och nödvändigt att våra unga blifvande mödrar själfva göra sig kompetenta att vårda sina små i stället för att som nu ikläda sig det stora ansvaret utan minsta begrepp eller omdöme om späda barns vård och uppfostran. Ty det veta vi alla, som ha någon erfarenhet af barnavård, huru mycket det bidrager till familjefrefnaden, om de små från första stund äfven få uppfostran. Barn födas ej med vanor eller ovanor, de senare bibringa mödrarna dem — af okunnighet.

Jag ser min idé från fosterländsk synpunkt och kan ej tänka mig att inte också "Barnsköterska", om hon tänker en gång till, skall finna, att den ej kommer att beröfva henne eller hennes kamrater deras förmåner, ty de blifva alltid välkomna hjälparinnor hos dem, som ha råd, men ej tid, att vårda sina barn. Men då, som sagdt, dessa äro ett fåtal mot de många, många små hemmen, så uppmanar jag ännu en gång af varmaste hjärta Sveriges unga kvinnor att i tid bereda sig för sin härliga uppgift i blifvande eget hem.

MADAME.

**Tidningen Iduns
Redaktions- och Expeditionslokaler
äro flyttade till
Mästersamuelsgatan
n:r 43, en tr.**

En kraftkälla för alla, som känna sig svaga och kraftlösa, som äro nervösa och sakna energi, hvilkas motståndskraft nedsatts genom mattande sjukdomar, är

SANATOGEN

Särdeles berömmade omnämndt af mer än 3,000 läkare. — Erhålles å apotek. — Illustr. broschyr sändes gratis o. franko från Josephson & Reteike, Göteborg. Fabrikant: Bauer & Cie, Berlin S. W. 48.

Genom hvarje väl sorterad Speceri-, Fruk- och Char- kuteri-affär hafva vi äran erbjuda:

SAFTER & SYLTER

af Svenska bär och fruk- ter. Kontrollant: P. of. G. Lagerheim.

A.-A. LINGON
GÖTDBORG.

KOKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
Inneh. af Elisabeth Ostmans Husmo- derskur i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 10-16 NOV. 1907.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt färsk strömming med tomatsås och brynt potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te med scones. Middag: Svartsoppa; stekt gås med rödkål, äppelmos och katrinplommon; vingelä med mandelmusslor.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; stekt sill med gräde och lök samt potatis; kaffe eller te. Middag: Köttpudding med blomkål; nyponsoppa med gräde och skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; ragu på gås (rester från söndag) med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Vegetariansk blomkålspur med rostad bröd; gädda med pepparkakor och potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; sill i kapp- rock med potatis; kaffe eller te. Mid- dag: Kalkotletter med parmesanost och makroner; krusbärskräm med vispad gräde.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; risotto; mjölk; kaffe eller te. Mid- dag: Ärtor med fläsk; plättar med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckkorf med brynt potatis och ägg- röra; mjölk; kaffe eller te. Mid- dag: Kokt brynt lammbjörna med ris; blåbärskompott med gräde.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; pytt i panna (rester från fredag) med rödbetor; mjölk; kaffe eller te. Mid- dag: Afredd lammbuljong (spadet från fredag) med jordärtskockor; korfkaka med skiradt smör och lingon.

Svartsoppa (f. 6 pers.). Kräset af 1 gås, 4 dcl. gäs eller svinblod, 4 msk. mjöl, 2 liter buljong, 1/2 lit. spad hvari kräset kokat, 1/2 tsk. hvit- peppar, 1/2 tsk. ingefära, 8 stötta nejlikor, 3-4 tsk. salt, 6 msk. soc-

ker, 5 msk. god spritättika, 1 liter färska äpplen, 2 hg. katrinplommon, 2-3 msk. portvin eller madeira.

Beredning: Gåskräset (hufvud, hals, vingspetsar fötter, hjärta och mage) skällas i kokande vatten och får ligga i kallt vatten öfver natten. Lefvern och halsskinnet tillvaratagas och användas till gäsfleverkorf. Kräset påsättes i 1 liter kallt vatten till- satt med 1 tsk. salt och får koka med tätt slutet lock under 3 tim. Äpplena skalas och skäras i klyftor; katrinplommonen sköljas väl i ljumt vatten; och frukten kokas därefter mjuk i kort spad. När köttet är mörkt, tagas det upp och skäres i bitar samt lägges i soppskålen. Spadet silas och skummas noga. Blodet silas och vispas samt nedröres i mjölet jämte 1/2 lit. af buljongen. Den öfriga buljongen jämte spadet får koka upp och blodet tillsättes under stark vispning. Soppa får under vispning koka 10-15 min., hvarefter den kokta frukten med sitt spad lägges, och soppan af- smakas noga med kryddorna, ättikan och vinet samt serveras.

Stekt gås (f. 12 pers.). En ung, gödd gås, 1 citron, 1/2 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 lit. färska äpplen, 1/2 hg. katrinplommon, 1/2 lit. efter- buljong eller vatten.

Sås: 1/2 msk. smör (30 gr.), 2 msk. mjöl, köttsky, 2 msk. köttextrakt, 1 tsk. soja.

Till garnering: Persilja eller kruskål.

Beredning: Gåsen svedes öfver sprit- eller gasläga och tvättas ren med ljumt såpavatten och mjuk borste. Den öppnas, urtages, sköljes väl med kallt vatten, torkas och gnides med citro- nen. Hufvudet med halsen, vingspetsar, fötter, mage, hjärta och lever tillvarat- agas och användas till svartsoppa. Istret uttages och lägges i kallt vat- ten tillika med det ister, som plo- cas af tarmarna. Gåsen peppras och saltas invändigt samt fylles med de skalade äpplena, skurna i stora klyf- tor, och de förvållda katrinplommonen. Den hopsyas, uppsättes och gnides ut- vändigt med salt samt lägges i en långpanna och insättes i varm ugn att brynas, under det den ofta öfveröres med det fett som bildas. Då gåsen är väl brynt, spådes den med den kokande vätskan, litet i sänder, och öfveröses hvar tionde minut. Till stek- ningen åtgår 3-4 tim. Gåsen upptages och trådarna borttagas, hvar- efter den skäres och upplägges på serveringsfatet samt garneras med per- silja och frukten, med hvilken den varit fylld.

Köttfärs silas och skummas noga. Smöret brynes och fräses med mjölet, köttky tillslättes, litet i sänder jämte köttextrakten och sojan och såsen får koka 10 min., hvarefter den afsmakas. Gåsen serveras med brynt potatis, röd- kål, äppelmos och ättikgurka. Istret smältes och kokas med ett äpple och en liten lök, får stelna, saltas och an- vändes som smör.

Gäsister användes äfven med fördel vid kokning af klenäter.

*Vill Ni ha
godt hembakadt hvete-
bröd, så baka med La-
germans Bakpulver Tomten!*

Rödkål (f. 6 pers.). 1 medelstort rödkålshufvud, 2 msk. smör (40 gr.), 1 knifsudd salt, 1 msk. socker, saften af 1/2 citron eller 1 msk. ättika.

Beredning: Kålhufvudets yttre blad borttagas. De öfriga lossas försiktigt från stocken och skäras i fina strimlor, hvilka sköljas och få af- rinna. Smöret smältes i en kastrull, kålen lägges och kryddorna jämte ci- tronsaften tillsätts, hvarefter kålen får sakta koka med slutet lock omkring 2 tim. under det att den då och då om- röres. Kålen afsmakas noga. Serveras till feta köttträtter i allmänhet.

Köttpudding med blomkål (f. 6 pers.). 4 hg. benfritt oxkött, 2 hg. benfritt kalkkött, 1 hg. späck, 2 ägg, 2 kkp. gräddmjölk, 1/2 kkp. stötta skorpor, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpep- par.

Till fyllning: 1 stort blomkåls- hufvud, 1 lit. vatten, 2 tsk. salt, 2 msk. smör (40 gr.), 4 msk. mjöl, 5 dcl. kälspad, salt, socker, hvitpeppar.

Till formen: 1/2 msk. smör, 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Köttfärsen beredes på vanligt sätt. Blomkålen ansas och får ligga i ättikblandat vatten 1 tim. för att bli hvit. Den påsättes i det ko- kande vattnet, tillsatt med saltet och får koka, tills den är till hälften mjuk. Då delas blomkålsnufvudet i bitar och spadet tillvaratages. Smör och mjöl sammanfräses, spadet tillsättes litet i sänder och afredningen får ett godt uppkok, hvarefter blomkålsklyf- torna lägges och stufningen afsmakas med kryddorna. En puddingform smör- jes med kallt smör och beströrs med stötta skorpor. Köttfärsen och stuf- ningen nedlägges hvarfvit i formen. Det första och sista hvarfvit skall vara färs. Puddingen gräddas i ugn omkr. 1 1/2 tim. Den serveras med steksås eller skiradt smör.

Gädda med pepparkakor (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. gädda, 1 medelstor sill, 2 msk. smör, 4 dcl. mjölk eller vatten. **Tillsåse n:** 4 ettöres pepparkakor, 1 dcl. gräde.

Beredning: Gäddan fjällas, ur- tagas, sköljes väl samt inklappas i en fiskhandduk. Den ej urvattnade sil- len renas, sköljes och lägges in i gäddan. Smöret brynes i en stekgryta, gäddan nedlägges däri och brynes väl på båda sidor, hvarefter den påsättes med kokande mjölk eller vatten och får steka med tätt slutet lock, på sakta eld, omkr. 1/2 tim. Pepparka- korna stötas fint och blandas med gräddmjölen. Gäddan upplägges på varmt fat och garneras med persilja. Såsen afredes med de upplösta peppar- kakorna, får koka upp samt silas och serveras i särskild säckskål.

Kalkotletter med parme- sanost (f. 6 pers.). 9 kalkotletter, 1 liten msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 ägg, 2 msk. gräde, 4 msk. stötta skorpor, 2 msk. rivfen parmesanost, 3 msk. smör (60 gr.), 1/2 lit. kokande vatten, 1/2 tsk. Liebigs köttextrakt, 1/2 tsk. salt.

Makroner: 2 kkp. idealmakaro- ner, 2 lit. vatten, 1 msk. salt, 4 msk. tomatpuré.

Beredning: Kotletterna tvättas med en duk, doppad i hett vatten, huggas, bultas lätt på båda sidor samt samt putsas väl. De beströrs med salt och peppar, doppas i det upp- vispade ägget blandat med grädden samt vändas i en blandning af de stötta skorporna och den rivna osten. De brynas därefter i smöret i en järnkä- strull, pannan urvispas med det kokande vattnet tillsatt med köttextraktet och saltet, och såsen hålles öfver kotlet- terna. De få därefter färdigsteka med tätt slutet lock under 1/4 tim. Mako- roner sköljas i kallt vatten, påsätts i kokande saltat vatten och får koka, tills de äro mjuka, då de upphållas i durkslag och öfverspolas med varmt vatten. De läggs i ett fat och tomat- purén tillsättes under försiktig rörning. Makaronerna upplägges på midten af ett varmt serveringsfat, kotletterna rundt omkring och såsen hålles öfver.

Risotto (f. 6 pers.). 2 hg. ris- gryn, 1 liten portugisisk lök, 1 hg. smör, 1/2 lit. svag buljong, 3 hg. kokt, rött skinka, salt, hvitpeppar (2 msk. parmesanost).

Beredning: Risgrynen sköljas och skällas i hett vatten. Löken skalas och hackas fint samt fräses i smö- ret. Risgrynen och buljongen tillsätts och grynen får koka lifligt, tills de äro mjuka, men få ej mosa sig. Skinkan skäres i fina tärningar och nedröres i risgrynen. Anrättningen afsmakas med kryddorna och om så önskas med par- mesanost.

Kokt brynt lammbjörna (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. lammbjörna, 2 lit. vatten, 1/2 msk. salt, 4 msk. smör (80 gr.), 1 liten portug. lök, 2 stora morötter, 1 liten kårot.

Ris: 1/2 kkp. risgryn, 2 liter vatten, 1 1/2 msk. salt. **Beredning:** Bringan tvättas med en duk doppad i hett vatten, skum-

Joko! Hvad skall jag använda till min Storrätt?

Chromol- såpan

äro bäst!

tillverkas endast vid **A. P. Sjöbergs** Fabriker :: MALMÖ.

mas, saltas och får koka 1 tim. Rot- sakerna ansas och skäras i fina strimlor, löken skalas och hackas groft. Bringan tagas upp och skäres i jämna vackra bitar. Spadet silas och skummas. Löken brynes i hälften af smöret tillsammans med köttet, hvarefter det nedlägges i 1 lit. af spadet och får sakta koka, tills det är mörkt eller omkr. 1 tim. Rotsakerna brynas i resten af smöret och läggs därefter till köttet och få koka tills de äro mjuka. Risgrynen skäl- las i hett vatten och påsätts i ko- kande, saltat vatten och få koka tills de bli mjuka, men ej gå sönder. De upphållas i durkslag och öfverspolas med kallt vatten. De insättes däre- efter genast i varm ugn, och omröras ofta med gaffel, tills de blifva skilda och allt vatten afdunstat. De upplägges midt på serveringsfatet och köttet samt rotsakerna läggs rundt omkring och anrättningen garneras med persilja. Spadet silas och skummas och serveras i säckskål.

Korfkaka (f. 6 pers.). 3 hg. ox- lever, 3 hg. färskt fläsk, 1 1/2-2 kkp. risgryn, 2 lit. mjölk, 1 kkp. russin, 2 msk. sirap, 1 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Lefvern sköljes väl och får ligga i vatten omkr. 1/2 tim., hvar- efter den förvälles, får kallna och drives 2 gånger genom köttkvarn jämte fläsket. Grynen sköljas, skällas i hett vatten och påsätts i den kokande mjölk- en och får koka under rörning, tills de äro mjuka, då gröten upphålles att kallna. Därefter tillsättes den malda lefvern, de rensade och sköljda rus- sinen, sirapen och kryddorna. Massan omröres väl och afsmakas noga samt slås i smord och brödbestredd form och gräddas i god ugnsvärme omkr. 1 tim. Korfkakan serveras med skiradt smör och lingon.

Eleganta, välsittande

KORSETTER, REFORMLIF, BRÖSTHÅLLARE, färdiga och på beställning. DAMBINDOR.

A.-B. Svenska Korsettfabriken
Jansson & Co.

Hamngatan 20. Drottninggatan 48.
Vesterlånggatan 33. Handverkaregatan 15.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

HUSFÖRESTANDARINNA sökes till gästgivarvärd i landet. Sökanden bör vara kompetent att på egen hand om- besörja matlagning samt för öfrigt ordna inom hus förekommande görom- mål. Betygsafskrifter samt uppgift om ålder och löneanspråk sändes till Fjäll- byggs, under adr. S. Gemelii An- nonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Öfversköterskor.

Två bildade, skolade öfversköterskor önskas för medicinska afdelningen vid Länslasarettet i Falun. Lön 500 kr. och allt fritt. Svar med fullständiga upp- lysningar och betygsafskrifter till Sysslomanskontoret.

Till ansökan lediga

kungöras för tillträde den 1 jan. 1908 befattningen som föreståndarinna för och en befattning som lärarinna vid Malmö stads skyddshem för flickor vid Skärålid i Riseberga socken, Kristian- stads län. De med befattningarna före- made förmånerna äro: bostad, kost, tvätt, läkarevård samt kontant lön af 700 kr. för föreståndarinnan och 500 kr. för lärarinnan pr år. Kompetensvillkor äro: förmåga att undervisa i folkskolans lärokurser samt skicklighet i slöjd, äf- ven väfning, hvarjämte föreståndarinnan bör kunna undervisa i huslig ekonomi. Befattningarna tillsättes med fyra må- naders ömsesidigt förbehållen uppsäg- selserätt. Ansökningar, ställda till Malmö stads skyddshemskommitté och åtföljda af präst- och läkarebetyg samt öfriga handlingar, sökanden vill åbe- ropa, böra före den 1 dec. 1907 insändas till undertecknad, komiténs ordf. Malmö den 24 okt. 1907.

A. O. Stenkula.

ATT bestyra bildad ungdomsläro- bekväm, själfständigt plats, sökes bättre flicka med vinnande yttre. Ref. och foto. till »Frantids», under adr. S. Gu- melii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Fransk bonne. frisk, enkel, önskas snarast. Svar till »Ambetsmannafamilj», Iduns exp. f. v. b.

VID Östergötlands nyinrättade asyl och arbetshem för sinnslösa i Broby invid Söderköping, som öppnas den 1 jan. 1908 är kokerskeplatsen ledig. Lön 250 kr. Sökande hänvända sig till Sinnes- slöanstalten, Söderköping.

ENKEL ordningsvan bättre 30-årig flicka önskas till 4 barn samt hjälp inom familjen. Goda rek. Svar till »Ordningssvan», Karlsborg p. r.

BARNKÄR, anspråklös flicka helst från landet, som är villig hjälpa till med alla i ett landtshusliff förekom- göromål, samt kunnig i handarbeten er- håller plats att gå frun tillhanda. Svar med foto. och lönepret, inom 8 dagar till fru A. Andersson, Kungs- gården pr Löfvestad.

Fyra länssjuksköterske- platser

äro lediga i Gefleborgs län 1 nästk. jan. Lön 600 kr. pr år jämte 50 öre om dagen och allt fritt vid vård af vanliga sjukdomsfall; vid epidemisjuk- vård däremot intet dagarvode. For- dringar: genomgått fullständig sjuk- sköterskurs och vana vid epidemi- sjukvård. Ansökning, åtföljd af merit- förteckning, frejd- och läkarbetyg, in- sändes före den 25 nov. d. å. till förste provinsialläkaren A. J. Lar- son, Gefle.

Plats i Göteborg

erhåller en flicka af god familj, barn- kär, ordningsfull och hälst kunnig i barnklädesömnad, att sköta 3 snälla barn i ålder 2-4 år. Svar jämte be- tygsafskrifter och rek. till »Frans säll- skap och hjälp», Svenska Telegramby- rån, Göteborg. Bref besvaras.

I läkarehem i Dalarna få tvenne bil- dade, hushållsvana flickor platser för göromålen inom hemmet. Nya Inack.-B., Brunkebergsg. 3 B., Sthlm.

Epidemisjuksköterskeplatsen i Dalby distrikt (Värmland) är ledig och sökes hos prov.-läkare L. Rosén, adr. Likenäs, före 1 dec. i år. Kom- petens: fylda 22 år, minst 1 års tjänst- göring å större sjukhus och 1 månads dito å större epidemisjukhus. Lön: 500 kr. pr år, fri bostad och ved- brand samt vid förrättning ersättning enligt taxa. Platsen tillträdes 1 jan. 1908.

HUSHALLERSKA eller en i matlagn. m. m. kunnig hushållshjälp önskas d. 1 dec. Svar till »Prästgård», Iduns exp. f. v. b.

A good masseuse can get position in a cultured Ameri- can family to give massage to an in- valid lady and make herself useful around the house. 18 dollars per month. Good home. Ref. exchanged. Mrs J. Humphries, Rockville Centre., Long Is- land, U. S. A.

Värdinna,

allvarlig, pliktrogen och samvetsgrann, som med sparsamhet och ordning, är villig att med hjälp af jungfrur sköta ett större hushåll å skånsk herregård, får strax plats, om betyg, foto. och lönepret. insändas till »Agronom», Syd- svenska Dagbladets kontor, Malmö.

UNG lärarinna önskas 15 jan. till ett godt hem nära Stockholm att undervisa en 6 års gosse, samt vara behjälplig med sömnad och dylikt inom hemmet. Svar med löneanspråk, fotografi och rek. till »R.», Portvakten, Götgatan 37, Stockholm.

BARNFRÖKEN. Frisk barnkär bildad och ordentlig ung flicka van vid söm- nad samt villig att jämte barnjungfru åtaga sig vård och tillsyn af fyra småttningar, ålder 5 till 1 år samt vara husfru behjälplig med föref. göromål erhåller plats snarast möjligt. An- sees som familjemedl. Svar med rek. och lönepret. till »Fru D.», Västervik p. r.

BILDAD, pålitlig flicka, kunnig i söm- nad, får plats den 1sta jan. som barnsköterska för ett treårigt barn i familj på landet i Tyskland, där frun är svenska. Fri resa och 25-30 mark i månaden. Svar till Grefvinnan Wila- mowitz, Gadow bei Sanz, Westprignitz, Tyskland.

SPRÅKKUNNIG kvinnlig stenograf kun- nig i tysk, engelsk, svensk korre- spondens, maskinskrifning och steno- grafi erhåller förmånlig plats å större kontor i Skåne. Betygsafskrifter och referenser jämte löneanspråk torde in- sändas under adress »Större kontor», Telegrambyrån, Malmö.

EN FRISK, bildad flicka, som kan verkställa öfversättningar från tyska, franska och engelska samt är kun- nig i maskinskrifning och hälst steno- grafi, erhåller plats i ung familj å egendom nära stad. Svar till »God hjälp» Jönköping p. r.

Ex. sjuksköterska

erhåller plats från den 1 jan. 1908 inom Björnekulla församling, Kristi- anstads län. Ansökan insändes före den 20 nov. till sjukvårdsstyrelsens ordf. handl. Karl Mattsson, Åstorp, som lämnar närmare upplysningar.

Tandtekniker.

Plats finnes för en sköttsam tandtek- niker, kunnig i kautschuks- samt äfven något i metallarbete. Svar med betyg jämte uppgift å löneanspråk torde in- sändas till tandl. J. Skoglund, Ludvika.

EN SNÄLL och anspråklös, musikalisk flicka önskas som lärarinna för tre barn. Svar med fotografi och löneanspråk till »M. P.», Gråsmarks, p. r.

MUSIKALISK, barnkär, bättre flicka, med ej allt för stora anspråk, helst uppländska, får genast god plats att handleda en 10 års och två 5 års fläk- kor. Svar till »Vänligt hem», Höör, p. r.

PLATSSÖKANDE

PRÄSTDOTTER, fullt kunnig i ett hems skötande, önskar snarast anställ- ning. Svar till »November», Virestad.